

**ЛІТЕРАТУРНІ ВЕРСІЇ ОБРАЗУ
ЛЕГЕНДАРНОГО ВИЗВОЛИТЕЛЯ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ М. СТАРИЦЬКОГО
ТА Л. СТАРИЦЬКОЇ-ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ)**

У статті аналізуються авторські версії образу легендарного визволителя. Аналіз здійснено на матеріалі роману Михайла Старицького «Разбойник Кармелюк», п'єс Людмили Старицької-Черняхівської «Розбійник Кармелюк» та «Останній сніп». Розглядається проблема співвідношення категорій «маси» і «особистість». Співставляються центральні образи творів. Досліджуються народнопоетичні джерела. Узагальнюється роль народної пісні, легенди, переказу. Характеризуються функції фольклорних ремінісценцій. Встановлюється мета використання фольклорного матеріалу.

Ключові слова: рецепція, роман, драма, образ, легенда, фольклорні джерела, фольклоризм, фольклорна традиція, мотив, образ, персонаж, маси, особистість, авторська самостійність.

Постановка проблеми. У другій третині ХІХ століття спостерігається активізація соціально-утопічних ідей. Породжена кризовими явищами в суспільстві, утопія виражає мрію про досконалий світ, віру в можливість здійснення певних проєктів, спрямованих на встановлення «золотого віку». У фольклорі героєм, який здатний реалізувати такі задуми, виступав легендарний визволитель. Одним із своїх визволителів українці називають Устима Кармелюка. Особа легендарного подільського повстанця осмислюється як у фольклорі (численні казки, пісні, легенди та перекази), так і в літературі (твори Т. Шевченка, Марка Вовчка, Степана Васильченка, Івана Драча та інших. Специфіка літературного трактування постаті благородного розбійника є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фольклорну версію образу легендарного визволителя розглядала Ірина Павленко у монографії «Легенди та перекази нижньої Наддніпряниці: буття у

просторі та часі» [1, 110-113]. Роман М. Старицького, п'єса Л. Старицької-Черняхівської – предмет наукових студій Н. Левчик, В. Поліщука, І. Цукана, І. Чернової, В. Швеця та інших дослідників.

Мета статті – проаналізувати літературну рецепцію фольклорного образу легендарного визволителя.

Виклад основного матеріалу. Легенда – твір фольклорної неказкової прози про надзвичайні події та осіб (часто наділених історичними іменами) [1, 55], котрі відігравали вирішальну роль у становленні тієї чи іншої етнічної групи [2, 286]. Засобом задоволення суспільних амбіцій через прославлення предків потрактував легенду Б. Путілов [3, 169]

Певний масив творів цього жанру посідають, «породжені народним відчаєм і народними сподіваннями» [4, 207], легенди про «визволителя». І. Павленко висловила думку, що сама «форма» захисту народу безсмертним героєм відповідає уявленням того покоління, яке не обороняє себе самого, а потребує захисника [1, 112]. К. Чистов акцентував на соціальних, національних, релігійних причинах виникнення творів такого типу, зауважуючи, що у них соціальний ідеал мислиться ще невітленим у дійсність, але сила, якій належить його втілити, уже існує – це «визволитель», який до часу ховається [4, 209]. За спостереженнями фольклориста, в основі легенди про визволителя лежить стійка сюжетна схема: цар чи претендент на престол хоче звільнити селян чи внести деякі дуже суттєві поліпшення у їхнє життя. Такі легенди виникають в умовах популярності героя, вони викликані прагненням пояснити його відхід чи ствердити його безсмертя. Адаже загальний психологічний сенс віри про визволителя, за О. Веселовським, полягає у тому, «що ніщо велике, знамените, що раз проявилось у житті, не зникає без сліду, але тільки на якийсь час приховує свої сили, щоб знову виявити їх у хвилину особливо безвизволителів, спасителів національності або релігії [...]» [цит. за: 1, 111]. Українці своїми визволителями називали Кармелюка і Шевченка, південні слов'яни – Короля Марка [4, 206].

До легенд про «визволителів» належать легенди про благородних розбійників [5, 53]. Образ розбійника, героїчного месника за страждання простих людей, широко представлений у народній творчості різних країн [6, 7].

Постаті народних захисників – козаків, гайдамаків, опришків – були популярними в українській народній словесності. Н. Копистянська зазначала, що розбійницька тематика є однією «з найдавніших та найбільш розповсюджених у фольклорній та літературній баладі» [7, 198]. Любов народу до «розбійницької» теми критики пояснюють наявною у ній атмосферою романтичної вольності, у якій була можливість існувати поза соціальною суспільною ієрархією, мститися кривдникам, відновлювати справедливість.

Д. Мордовцев охарактеризував таких розбійників як не звичайних, багато обдарованих людей, із ознаками величчя й геніальності, з яких за сприятливих обставин суспільного й приватного життя вийшли б світлі особистості [8, 181]. В усній народній творчості образ розбійника деякою мірою ідеалізувався. У фольклорі народні месники, які припиняли панську сваволю, поетизувалися, ставали легендарними, казково-гіперболізованими лицарями [9, 46].

О. Дей окреслив закономірність фольклорного моделювання образів розбійників, вказавши, що вона полягає у зверненні до певних стереотипних форм відображення їх поведінки та побуту. Вони обов'язково мають виявити себе передусім як розбійники. Тому балади, в яких виступають ці персонажі, відзначаються подібністю ситуацій і мотивів [10, 107].

Романтичну «розбійницьку» тематику опрацьовували Вальтер Скотт, Фрідріх Шіллер, Олександр Пушкін, Григорій Квітка-Основ'яненко, Олекса Стороженко, Тарас Шевченко, Гнат Хоткевич та інші. Автори, які піднімають цю тему, зважають і на реальні події, і на народні перекази про справедливих «розбійників» [9, 46].

За спостереженнями В. Смілянської та Н. Чамати, перекази про гайдамаків та опришків, про Устима Кармелюка й Гаркушу були джерелом поеми «Варнак» (1848) Т. Шевченка [11, 181]. Кармелюка називає прототипом народного месника Кирила з повісті «Варнак» Н. Відоняк. Польський поет-романтик Я. Комарницький створив, стилізувавши під фольклорну, пісню «За Сибіром сонце сходить», яка стала народною. Про зацікавлення молодого М. Старицького розбійницькою тематикою свідчить його праця над створенням опери «Гаркуша» (разом із М. Лисенком).

У 1903 році М. Старицький написав роман про Кармелюка. При роботі над твором прозаїк спирався переважно на народні перекази

і легенди про легендарного месника, опубліковані в журналі «Киевская старина», і частково на офіційні друковані повідомлення того часу, спогади сучасників подій [12, 680]. Близькість М. Старицького до історичної правди відзначив дослідник образу головного героя роману І. Цуркан [13, 232].

Роман розпадається на дві частини. У першій зображено Кармелюка-кріпака. Протагоніст роману, подібно до фольклорного героя, має антагоніста. У романі цей образ роздвоюється: з одного боку – такий же кріпак, який відчув свою владу над тілами і душами собі подібних – ключник Глевтяк, з іншого – пані Дорофея. У зіткненні Кармелюка з Глевтяком, коли Ян не дозволив тому знущатися над селянами, окреслилася одна з іпостасей Кармелюка – захисник знедолених. У протистоянні кріпака з панею Доротесею започаткувався образ українського Дон Жуана (на цій рисі в характері свого персонажа прозаїк особливо акцентує). Надалі жінки відіграватимуть визначну роль у житті героя М. Старицького. Можливо, романіст ішов за народнопісенним джерелом, згідно якого:

А Кармелюк гарний хлопець, / Де по світу ходить, / Не одну дівчиноньку / Із розуму зводить. / Не одну дівчиноньку, / Не одну вдову... [14, 233].

Жінка стала у житті історичного Кармелюка, як і його карпатського побратима – Довбуша, причиною загибелі: за допомогою зрадниці Кармелюк був вистежений в селі Коричинці шляхові і в ніч на 10 жовтня 1835 року вбитий шляхтичем Рудковським. Героя М. Старицького теж зраджує коханка, яка не бажала віддавати його суперниці.

Коли М. Старицький акцентує на особистісній лінії в житті свого персонажа, то Л. Старицька-Черняхівська у однойменній п'єсі, написаній у 1926 році [15], головну увагу приділила громадянській позиції Кармелюка. Зокрема, в її творі чи не головним буде мотив, який декілька разів прозвучав у романі: «Но боюсь, что проллю лиш много крови, распуцу реки слез да и сам в них утоплюсь»; «[...] а теперь, Уляна, я не верю нечему... Умерла моя сила и вера» [16, 677].

У центрі фольклорного сюжету часто перебуває незвичний випадок. Такою незвичайною ситуацією, що кардинально змінила життя персонажа Л. Старицької-Черняхівської – кріпака Івана Кармелюка, – стала його відсіч домаганням поміщиці, яка захопилася

молодим вродливим чоловіком. Покараний нагайками свавільний кріпак, уникаючи солдатчини, залишає родину і стає месником.

Відповідно до історичних реалій, у новому локусі протагоніст твору здобув статус отамана. Народну симпатію до ватажка, від якого головним чином залежала доля товариства, В. Гнатюк пояснював небуденністю його постаті: «На начальника вибирали тому чоловіка, що не лиш був відважний, сильний, зручний, меткий, але й розважний, мудрий, що знав коло справи добре ходити, що потрафив кожної хвилини орієнтуватися відповідно до обставин і давати відповідні накази» [17, 135] (тема народних повстанців цікавила західноукраїнського фольклориста, свідчення чому – розвідка «Словацький опришок Яношик у народній поезії» [17, 131-162]).

Автори, які звертаються до зображення відомих осіб, мусять зважати на те, що імена персонажів потрапляють у структуру певного твору уже навантаженими попередньою соціально-культурною і літературною семіотикою. За спостереженнями Ю. Лотмана, вони виступають як механізми кодування, що відсікають одні сюжетні можливості і стимулюють інші. Виникає певний спектр можливих сюжетних ходів, «багатство трансформацій і перекомбінування сюжетних структур, які визначаються традиціями жанру в їх взаємодії з «сюжетами життя» [18, 94]. Л. Старицька-Черняхівська, незважаючи на попередню традицію трактування образу Кармелюка, дещо трансформувала його. Герой письменниці зображений як самотня людина (мотив «од журби гину» [19, 207], був притаманний і фольклорному творові). Генезу цього стану письменниці пояснює неспівпадінням аксіологічних домінант отамана та членів його загону. Протиставляючи персонажів, авторка апелює до визначального для фольклорної поетики принципу антитези. У міжособній боротьбі Кармелюк почувався подоланим. Він визнав свою поразку. Обставини виявилися сильніші за нього. Це типова для баладного жанру ситуація. У баладі питання «особистість і суспільство», як зауважує Н. Копистянська, вирішується у трагічному плані невідповідності потенційних можливостей, прагнень особистості і суспільних умов, у яких ця особистість змушена жити і які часто гублять її» [7, 214]. Душевні боріння переживав і герой повісті Т. Шевченка «Варнак», який після перегляду своїх колишніх позицій, приходять до каяття.

Протагоніст твору української письменниці близький до героя «Розбійників» (1782) Фрідріха Шіллера:

Розбійник Моор. О дурень я, що мріяв злочинами виправити світ і підтримати закони беззаконням. Я називав це відомстою й справедливістю!» [20, 257].

Причиною відходу від боротьби головного героя свого роману М. Старицький називає те, що після заслання ватага в Сибір, його загони «[...] рассеялись, разбились на небольшие отряды и занялись мелкими грабежами» [16, 669]. Крім того, автор вказує на деякі послаблення панського (переважно польського) утиску після 1831 року.

Нереалізованим залишилося романтичне бажання героя Л. Старицької-Черняхівської змінити світ, зробити його щасливим. Цим протагоніст письменниці близький до фольклорного «грішника, який кається». Кається у своїх діях розбійник – герой низки переказів: «Великий грішник», «Про великого грішника», «Як грішник через обруч спасся» [21, 238-241]. Персонаж одного з них признається: «Я чесних і бідних людей не рушав, бо їх досить бог побив. Я спорядив на той світ багатих, котрі позабували про біду і сміялися над народом» [21, 240]. Прощення кожний із цих розбійників заслуговує ще одним вбивством, на яке зважується, рятуючи кріпаків від деспотичного пана чи його слуги. Цим реалізується мотив: грішник дістає прощення за вбивство ще більшого грішника. О. Дей вказує на те, що легенда про великого грішника розглядає вбивство жорстокого пана-кровопивці чи його посіпаки як праведний вчинок, що став спокуютою розбійнику, приніс йому єпитимію за дійсно тяжкі гріхи» [22, 26].

Переродження і каяття – риси, що споріднюють «шляхетного розбійника» Л. Старицької-Черняхівської з С. Гаркушею – протагоністом повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Предання о Гаркуше» (1841), з Кирилом – головним персонажем повісті Т. Шевченка «Варнак» (1853), прототипом якого, можливо, був подільський народний ватажок. Із Шевченковим персонажем герой Л. Старицької-Черняхівської подібний переживанням внутрішньої конфліктності, викликані сумнівами у правильності обраного шляху.

Прихід дружини Кармелюка за чоловіком у незвичайний для неї локус лісу (драматургом розробляється казковий сюжет походу одного із подружжя у ворожий стан для врятування коханої людини) був тією незвичайною подією, яка прискорила прийняття героєм важливого рішення. Ця ситуація споріднює драматичний твір із баладою, у поезії якої важливе місце посідає саме випадок.

Баладну природу має і розроблений у п'єсі мотив суперництва у коханні – боротьби двох жінок за прихильність чоловіка. У романі М. Старицький пов'язує Кармелюка з жінками: дружиною Мариною (у ліс замість померлої матері йде син Ясь, який випадково знаходить батька: прозаїк розробляє мотив зустрічі батька і сина), отаманшою Уляною, попівною Олесею та шляхтянкою Розалією.

Коли у «Розбійнику Кармелюку» мотив захисника-визволителя превалює, то у драматичному етюді «Останній сніп» (1919) він є імпліцитним, натомість домінуючим виступає близький до нього мотив згубника.

У центрі п'єси – козацька родина Нещадимів (на кін виведено старого полковника, його сина й онуку). Син виявився згубником, який своїми діями сприяв руйнуванню царським військом українського вільного світу – Запорозької Січі.

Авторка не подає історичних антропонімів і топонімів, але згадка про вертеп дозволяє ідентифікувати місце дії – Сокиринці на Чернігівщині (звідки походить один із найстаріших вертепів) та прототипів головних персонажів твору – членів сімейства Гната Галагана.

Легенда «Про Галагана, що Січ зруйнував», поміщена в збірнику легенд та переказів Нижньої Наддніпрянщини, не розкриває причини вчинку протагоніста, а зосереджується на образі зрадника, який, згідно з фольклорною поетикою зображення ворога, демонізується (подано як надприродну істоту): «Галаган був великий характерник» [23, 181]. Цей збірник містить низку легенд і переказів про зруйнування Січі: «Підступність цариці Катерини», «Здаватись не будемо», «Останні роки Запорозжя», «Лихо прийшло на Зелені Свята», «Це діялось проти неділі», «Останні дні Січі» [23, 169-181]. За спостереженнями Г. Павленко, тема зруйнування Січі та її укладу довгий час залишалася основною у нових піснях Нижньої Наддніпрянщини у посткозацький період [1, 6].

Л. Старицька-Черняхівська не вводить у твір історичних постатей (згадується лише останній запорізький кошовий Петро Калнишевський, спадкоємиця роду наказного українського гетьмана Павла Полуботка та руйнівник Запорізької Січі російський генерал Текелій).

Авторка малює головного героя твору літописцем Запорозької Січі: «Все, що колись тут коїлось, і як.../ Як москалі додержали присяги, / Занапали весь веселий край, / Січ знищили, нарід весь ошу-

кали, / Закатували Калниша і все, / Все знищили... Всі вольності, все право, / Все те, на чім ми присягали... Ох, / І присягали ж!» [24, 32].

На відміну від батька, який снить часами запорозької вольниці, його син скеровує свої погляди на Москву. Інакшість молодшого Нещадима підкреслена його чужинецьким одягом – костюмом вельможі екатерининського двору. Костюм засвідчує, що його власник відрізняється від інших українських полковників. Бажаючи отримати деякі преференції, вони через нього запобігають ласки у Москві. Отже, вчинок цього персонажа сприяв руйнуванню не тільки української вольниці, а й викликав руйну душ українських керманічів, аксіологічні інтереси яких вже не пов'язувалися з захистом землі та волі, а зосередилися виключно на індивідуальному: «Купили вас, приборкали не лихом, / А добрами...», – усвідомлює старий полковник [24, 37].

Зміна у модусах мислення, поведінці, духовній культурі населення запорозького регіону відобразилася в народнопоетичних творах. Аналізуючи легенди та перекази Нижньої Надніпрянщини, І. Павленко апелює до спостережень над піснями про громадські справи М. Драгоманова: «Після руйни Січі селяни українські, замкнені в свої домові справи, стали думати тільки про своїх близьких ворогів...» [1, 144]. До подібних висновків, розглянувши легенду «Бенкет хижаків», прийшла і сучасна дослідниця: «Якщо запорожці відвойовували землю для спільноти, то у післякозацькі часи головне – «Це моє!» і на зміну займеннику «ми», що характеризував єдність запорожців та спільне володарювання, з'являється «я», «моє» [1, 194].

Крім мотиву згубника авторкою п'єси пунктирно окреслено мотив визволителя: спадкоємницею старого запорожця виступає його онука, яка обіцяє донести дідову славу селянським дітям і навчити їх (чому саме письменниця не вказує, очевидно, методам боротьби з кріпацтвом, запровадженню якого на українських землях сприяла діяльність правлячої верхівки). У творі, написаному в часи національно-визвольних борінь, Л. Старицька-Черняхівська висловила сподівання на силу народу, який зможе захистити себе, постояти за себе. У цьому виявилися демократичні погляди письменниці. Цікаво, що народ, натомість, покладав свої надії на сильну особистість. У фольклорних творах, записаних в ХІХ столітті на теренах колишнього Запорозжя, «мотив «визволителя» пов'язаний як із за-

порозькою спільнотою вцілому, її видатними представниками, так і з можливим заступником – сином П. Калнишевського» [1, 110].

Висновки. Можемо констатувати, що у роботі над романом, п'єсами українські письменники, розробляючи легендарні образи визволителя і згубника, використовували фольклорний матеріал. На тематичному і на поетикальному рівнях роману і п'єси відчутний вплив легенд, переказів, історичних пісень, балад та інших фольклорних жанрів. Письменники подали свою версію широко представленій у світовому фольклорі та літературі постаті шляхетного розбійника – захисника визискуваного панством селянства. Варіант драматурга є близьким, але не тотожним моделі М. Старицького (акценти у цих творах різні: у романі переважає донжуанівська тема, у п'єсі – соціальна), тому драму не можна трактувати як просту інсценівку прозового твору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Павленко І.Я. Легенди та перекази Нижньої Наддніпряниці: буття у просторі та часі. Монографія / І.Я. Павленко. – Запоріжжя, 2006. – 243 с.
2. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
3. Путилов Б.Н. Фольклор и народная культура / Б.Н. Путилов. – СПб: Наука, 1994. – 237 с.
4. Чистов К.В. Народные традиции и фольклор: очерки теории / К.В. Чистов. – Ленинград: Наука, 1986. – 304 с.
5. Славянский фольклор и историческая действительность. – М.: Наука, 1965. – 328 с.
6. Шахова К. Фрідріх Шіллер / Кіра Шахова // Шіллер Ф. Лірика. Драми. Пер. з нім., передм. та прим. К. Шахової. – Харків: Фоліо, 2013. – С.3-20.
7. Копистянська Н.Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: Монографія. – Л.: ПАІС, 2005. – 368 с.
8. Мордовцев Д. Разбойники России. Репринтное издание / Д. Мордовцев – М.: Евросс, 1991. – 248 с.
9. Денисюк І.О. Розвиток української малої прози ХІХ – поч. ХХ ст. / І.О. Денисюк. – К.: Вища школа, 1981. – 216 с.
10. Дей О.І. Українська народна балада / О.І. Дей. – К.: Наукова думка, 1986. – 264 с.

11. Смілянська В., Чамата Н. Структура і смисл: спроба наукової інтерпретації поетичних текстів Тараса Шевченка [Монографія] / Валерія Смілянська, Ніна Чамата. – К.: Вища школа, 2000. – 207 с.
12. Сергиенко Г. Примечания / Г. Сергиенко // Старицкий М. Разбойник Кармелюк [Роман] [Примеч. Г. Сергиенко]. Михайло Старицький – К.: Дніпро, 1988. – С. 680-687.
13. Цуркан І. Авторська інтерпретація образу народного месника в романі Михайла Старицького «Розбійник Кармелюк» / Ігор Цуркан // Михайло Старицький: Постаць і творчість: Збірник праць Всеукраїнської наукової конференції; Черкаси, 12-13 трав., 2004 р. / Редкол.: Поліщук В. Т (відп. ред.) та ін. – Черкаси: Брама, 2004. – С. 229-234.
14. Григор'єв-Наш Історія України в народних думках та піснях / Григор'єв-Наш. – К.: Веселка, 1993. – 271 с.
15. Старицька-Черняхівська Л. Розбійник Кармелюк / Л. Старицька-Черняхівська. – Харків: Рух, 1926. – 107 с.
16. Старицкий М. Разбойник Кармелюк [Роман] [Примеч. Г. Сергиенко]. Михайло Старицький – К.: Дніпро, 1988. – 687 с.
17. Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість. На 110-річчя народження 1871-1981 / Упоряд. та вступ. ст. Б. Романенчука / Володимир Гнатюк. – Нью-Йорк, без назви вид-ва, 1981. – 288 с.
18. Лотман Ю.М. Избранные статьи: в 3 т. – Таллинн: Александра, 1993. – Т.3. Статьи по истории русской литературы. Теория и семиотика других искусств. Механизмы культуры. Мелкие заметки. – 480 с.
19. Героїчний епос українського народу. Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд та приміт. О.М. Таланчук, Ф.С. Кислого; Передм. О.М. Таланчук. – К.: Либідь, 1993. – 432 с.
20. Шіллер Ф. Лірика. Драми. Пер. з нім., передм. та прим. К. Шахової / Фрідріх Шіллер. – Харків: Фоліо, 2013. – 510 с.
21. Легенди та перекази. / Упоряд. та прим. А.Л. Іоаніді, Вст. ст. О.І. Дея. – К: Наукова думка, 1985. – 400 с.
22. Дей О.І. Легенди та перекази / О.І. Дей // Легенди та перекази. / Упоряд. та прим. А.Л. Іоаніді, Вст. ст. О.І. Дея. – К: Наукова думка, 1985. – С.7-36.
23. Січова скарбниця. Легенди та перекази Нижньої Наддніпрянщини / Упоряд., мовна ред., передм. та прим. Віктора Чабаненка. – Запоріжжя, 1999. – 492 с.
24. Старицька-Черняхівська Л. Останній сніп / Людмила Старицькі-Черняхівська. – Нью Йорк: Організація Оборони Чотирьох Свобод України, 1958. – 44 с.

Одержано редакцією – 3.12.2015

Прийнято до публікації – 10.12.2015

Summery. Shkola W. Literary Version of the Image of the Legendary Deliverer (on the Material of Mikhailo Staritskiy and Ludmila Staritska-

Chernyakhivska). The article based on the material of the novel by Mikhailo Staritskiy «Robber Karmelyuk» and plays by Ludmila Staritska-Chernyakhivska contains the analyzes of the image of main heroes. The correlation of «mass» and «personalit» is examined.. The main characters of the literary works are compared. The folklore sources are explored. The role of folk songs is generalized. Functions of folklore reminiscences are characterized. The purpose of use of a folk material is established.

Key words: reception, folk sources, folklorization, folklore tradition, novel, play, legend, tale, motif, image, character, masses, personality, author self-sufficiency.

УДК 821.161.2–32.09 «18/19»

Тетяна ТКАЧЕНКО

АКЦЕНТИ МАЛОЇ ПРОЗИ МИХАЙЛА СТАРИЦЬКОГО

У статті розглядаються домінанти малої прози Михайла Петровича Старицького (1840–1904). Зокрема, досліджуються формальні та змістові складники художніх текстів, тематика і проблематика творів, залучення відповідних виражально-зображальних засобів. З'ясовується специфіка викладу й побудови художніх текстів, авторське характеротворення. Вивчається роль і значення найменування в організації текстів, образна символіка. Особливу увагу звернено на світоглядні пріоритети прозаїка, ідіостилю автора.

Творчість Михайла Старицького досить розмаїта. Художній доробок митця містить цікаві зразки поезії, прози і драматургії. Та об'єктом цієї роботи є винятково українмовні малі прозові тексти. Йдеться про такі твори, як «Буланко», «Понизив», «Янгол», «Орися», «Лихо». Незважаючи на домінування соціального аспекту в художніх текстах, проблематика охоплює різні царини життя. Наприклад,